

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL PËR EFEKT MARRJEN E
SHKALLËVE TË KUALIFIKIMIT TË MËSUESVE TË LËNDËS BIOLOGJI**

2016

1) HYRJE

Profesioni i mësuesit kërkon përkushtim, përgjegjshmëri dhe standarde të larta në punë dhe sjellje. Mësuesit veprojnë me ndershmëri dhe integritet, kanë njohuri të forta përmbajtësore, përdorin dijet dhe aftësitë e tyre, por në të njëjtën kohë përditësojnë njohuritë nëpërmjet vetvlerësimeve të vazhdueshme, krijojnë marrëdhënie pozitive profesionale dhe punojnë me prindërit në interesin më të mirë të nxënësve të tyre.

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e kategorive të kualifikimit të mësuesve të lëndës së biologjisë është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit (IZHA) për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së biologjisë në përgatitjen për testimin kombëtar për marrjen e kategorive të kualifikimit si dhe të gjitha Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave Arsimore për të organizuar zhvillimin profesional për të gjithë mësuesit që do të hyjnë në këtë proces.

Programi është hartuar në përgjigje të kërkesave që MAS-i ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh se fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- dokumentet zyrtare¹ të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë e mësimdhënie - nxënies;
- programet përkatëse lëndore;
- aspekte të pedagogjisë, metodologjisë dhe përdorimit të TIK në mësimdhënie-nxënie në përgjithësi dhe të lëndës së biologjisë në veçanti;

¹ Dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MAS që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

- aspekte të etikës dhe komunikimit;
- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtjen shkencore të lëndës sipas programeve lëndore përkatëse.

2) QËLLIMI I PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të biologjisë është hartuar për të mbështetur dhe nxitur zhvillimin profesional të tyre. Programi është hartuar nga grupi i punës duke mbajtur parasysh përmbushjen e dy qëllimeve kryesore:

- të ofrojë një program orientues për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së biologjisë në arsimin parauniversitar për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese, si dhe DAR/ZA-ve, për të organizuar zhvillimin profesional të mësuesve. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DAR/ZA-të përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete;
- të ofrojë një program të detyruar, për mësuesit që këtë vit do të marrin kategoritë e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar.

Programi synon që mësuesi:

- të njoh dhe zbatoj legjislacionin arsimor e në mënyrë të veçantë të risive më të fundit të reformës arsimore;
- të zotërojë kompetencat profesionale të kuadrit mësimitdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejt në efektivitetin e procesit mësimor, për një mësimitdhënie të suksesshme;
- të demostrojë aftësitë në fushën pedagogjike për përzgjedhjen e modeleve për organizimin e klasës, për shtjellimin e koncepteve, për nxitjen e diskutimeve, për përdorimin e teknikave të vlerësimit të nxënësve etj.;
- të tregojë përgjegjshmëri në njohjen e koncepteve bazë dhe ligjësi shkencore të lëndës, si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim;
- të demostrojë zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë;
- të zotërojë zbatimin e rregullave drejtshkrimore të gjuhës shqipe gjatë procesit të mësimitdhënie -nxënies.
- të përdorë aftësitë e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit si një nga risitë më të fundit në mësimitdhënien bashkëkohore

3. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi është strukturuar sipas fushave kryesore të zhvillimit profesional, të përmendura më sipër. Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Për secilën fushë, përcaktohen:

- ✓ kompetencat profesionale si dhe rezultatet e pritshme për realizimin e këtyre kompetencave;
- ✓ literatura përkatëse rekomanduese në funksion të përvetësimit të kompetencave të fushës.

Përshkallëzimi i njohurive dhe aftësive profesionale, të cilat lidhen me kompetencat e secilës fushë të testimit, do ta ndihmojnë mësuesin që të identifikojë çështjet në të cilat duhet të përqendrohet.

FUSHA : DOKUMENTET ZYRTARE	
Kompetenca	Literatura e rekomanduar
Zbatimi me përgjegjshmëri i kërkesave të legjislacionit dhe dokumentacionit shkollor	
<p>Rezultatet e pritshme <i>Mësuesi i biologjisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zotëron ligjin për sistemin arsimor parauniversitar dhe dispozitat normative të këtij sistemi; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për hartimin dhe zbatimin e kurrikulës shkollore; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për personelin e shkollës; • demonstroi zbatimin konkret të udhëzimeve të MAS në funksion të përmirësimit të procesit të mësimdhënie-nxënies; • zbaton etikën profesionale të mësuesit; • respekton të drejtat dhe liritë e nxënësit; 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji Nr. 69/2012 për Sistemin Arsimor Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë, i ndryshuar. • Urdhri për miratimin e Dispozitave Normative për arsimin parauniversitar (DN), Nr 343, datë 19.08.2013. • Udhëzim Nr. 25, dt. 17.08.2015 për vitin shkollor 2015-2016 në sistemin arsimor parauniversitar. • Korniza kurrikulare, 2014 • Kurrikula bërthamë klasa 6-9, 2014 • Udhëzimi Nr. 44, datë 16.10.2014 “ Për disa shtesa dhe ndryshime në Udhëzimin Nr. 21 datë 23.07.2010 “Për normat e punës mësimore – edukative dhe numrin e nxënësve për klasë në institucionet e

<ul style="list-style-type: none"> • respekton detyrat, të drejtat dhe liritë e mësuesit; • zbaton rregulloret dhe udhëzimet për zhvillimin profesional të mësuesit. 	<p>arsimit parauniversitar”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi “Për zhvillimin e provimeve të maturës shtetërore”, 2016. • Udhëzim Nr. 5 datë 25.02.2013 “Për standardet e mësuesit”. • Udhëzimi Nr. 26 datë 15.08.2015 “Zhvillimin Profesional të Punonjësve Arsimorë”. • Udhëzimi “Për kriteret dhe procedurat e kualifikimit të mësuesve”, 2016. • Udhëzimi Nr.34, dt.11.09.2015 “Për vlerësimin e nxënësve për kurrikulën me kompetenca, në arsimin bazë”. • Udhëzimi Nr.38, datë 06.10.2015 “Për procedurat e lëvizjes paralele, emërimit dhe largimit nga puna të mësuesit në institucionet arsimore publike të sistemit arsimor parauniversitar”. • Karta e performancës së shkollës. • Standardet e shkollës si qendër komunitare.
--	--

FUSHA: PROGRAMET LËNDORE

<p align="center">Kompetenca</p> <p align="center">Zbatimi në mënyrë efektive i programeve të biologjisë në shkollë</p>	<p align="center">Literatura e rekomanduar</p>
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i biologjisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • përshkruan parimet mbi të cilat ndërtohen programet e biologjisë; • shojgon organizimin strukturor të programeve të biologjisë; • zbaton programin duke respektuar të gjitha kërkesat dhe rubrikat e tij; 	<ul style="list-style-type: none"> • Korniza kurrikulare 2014 • Programet aktuale lëndore të biologjisë për arsimin bazë 1-9 • Programet aktuale lëndore të biologjisë për arsimin e mësëm të lartë 10-12 • Programet me kurrikulën bazuar në kompetenca klasa 6-7. • Programet aktuale lëndore të biologjisë për

<ul style="list-style-type: none"> • përshtat programin lëndor në përputhje me veçoritë e mjedisit në të cilin jep mësim; • përdor me efikasitet, në dobi të prirjeve bashkëkohore, fleksibilitetin e zbatimit të programit; • gjen ose harton materiale plotësuese kurrikulare që pasurojnë formimin e nxënësve dhe nxitin mendimin e pavarur dhe kritik të tyre; • harton objektiva për tema mësimore ose grup temash, kapitujsh, në përputhje me objektivat e programit; • kategorizon objektivat e programit sipas shkallëve të taksonomisë së Blumit; • harton objektiva specifike që u përgjigjen niveleve të ndryshme të nxënësve; • përshkruan koherencën vertikale të kurrikulës së biologjië(vazhdimësia dhe përshtatshmëria e programeve të biologjisë); • shpjegon lidhjen program-tekst nxënësi; • përzgjedh mjetet mësimore të nevojshme për të realizuar përmbushjen e objektivave të programit; • siguron informacion që demonstroi lidhjen e biologjisë me shkencat e tjera dhe me jetën reale. 	<p>arsimin profesional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programet aktuale lëndore të biologjisë për arsimin e orinetuar (social – kulturor) • Udhëzuesi kurrikular “Shkencat natyrore” (Material ndihmës për mësuesit e gjimnazit) IZHA 2010. .
--	---

FUSHA: ASPEKTE TË PEDAGOGJISË, METODOLOGJISË DHE PËRDORIMIT TË TIK NË MËSIMDHËNIE-NXËNIE

<p style="text-align: center;">Kompetenca I</p> <p style="text-align: center;">Zotërimi i njohurive pedagogjike specifike të nevojshme dhe të mjaftueshme për mësimdhënien e biologjisë</p>	<p>Literatura e rekomanduar :</p>
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i biologjisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • demonstron përkushtim, motivim dhe përgjegjësi gjatë punës së tij; • përshtat punën e tij me zhvillimin fizik, social, emocional dhe konjitiv të nxënësve; • demonstroi respekt, besim dhe objektivitet me nxënësit; • identifikon nxënësit me nevoja të veçanta (nxënësit me vështirësi në të nxënë dhe nxënësit e talentuar); • planifikon punën afatshkurtër dhe afatgjatë me nxënësit me nevoja të veçanta; • demonstroi qëndrim pozitiv ndaj shkencës dhe lëndës së biologjisë; • edukon të nxënësit dashurinë dhe kërkueshmëri ndaj lëndës së biologjisë; • motivon nxënësit duke e konsideruar motivimin një nga çelësat e progresit të tyre; • krijon klimë të përshtatshme, motivuese dhe të kënaqshme për nxënësit; • punon me prindërit për përmirësimin e progresit të nxënësit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Literaturë që ka në fokus aspekte pedagogjike të punës së mësuesit me nxënësit e tij.
<p style="text-align: center;">Kompetenca II</p> <p style="text-align: center;">Përdorimi i metodave dhe strategjive efektive në mësimdhënien e biologjisë</p>	<p>Literatura e rekomanduar</p>
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i biologjisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • përzgjedh metodat dhe teknikat e 	<ul style="list-style-type: none"> • Literaturë që ka në fokus metodat e mësimdhënies ndërvepruese, me në qendër nxënësin, metodologjinë e

<p>përshtatshme për arritjen e një objektivi të caktuar;</p> <ul style="list-style-type: none"> • përdor metoda e teknika që nxisin mendimin e pavarur e krijues të nxënësve; • planifikon një orë mësimore duke u bazuar në mësimdhënien me në qendër nxënësin; • përdor metoda e teknika që nxisin zhvillimin e të menduarit kritik të nxënësve; • përdor metoda e teknika që sigurojnë barazinë dhe gjithëpërfshirjen; • demonstron teknika të ndryshme për vlerësimin e nxënësit; • shpjegon parimet e hartimit të një testi; 	<p>mësimdhënies së biologjisë.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzues dhe materiale mbështetëse që orientojnë për hartimin e objektivave të orës së mësimin, përgatitjen e ditarit të mësuesit, organizimin e orës së mësimin.
<p style="text-align: center;">Kompetenca III</p> <p style="text-align: center;">Përdorimi i teknologjinë së informacionit dhe komunikimit për të rritur cilësinë e mësimdhënies dhe nxënies në biologjisë</p>	<p style="text-align: center;">Literatura e rekomanduar</p>
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i biologjisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • prezanton materiale biologjike duke përdorur teknologji të përshtatshme si: Power Point, Excel, Math Type në Word; • nxit nxënësit të bëjnë prezantime në biologji duke përdorur programe kompjuterike të njohura për ta; • gjen dhe përdor materiale nga Website për të pasuruar dhe perfeksionuar mësimdhënie-nxënien; • përfshin nxënësit në projekte kurrikulare të lëndës së biologjisë apo në projekte kurrikulare të integruara të cilat ndërthurren me kërkime, gjetje dhe përdorime materialesh nga Website. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekstet e informatikës që përdorin nxënësit; • Literaturë që ka në fokus përdorimin e programeve kompjuterike.

FUSHA: ASPEKTE TË ETIKËS DHE KOMUNIKIMIT	
Zbatimi i rregullave të etikës dhe komunikimit si elemente të domosdoshme në të gjithë punën e mësuesit	Literatura e rekomanduar
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i biologjisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> njeh rregullat e etikës dhe sjelljes që duhen respektuar në marrëdhënie me drejtuesit e institucionit arsimor, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin; sillet në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> Kodi i Etikës së Mësuesve në Arsimin Parauniversitar Publik dhe Privat, 30.11.2013 Literaturë dhe materiale burimore që trajtojnë çështje të etikës dhe të komunikimit.

FUSHA: ASPEKTE TË DREJTSHKRIMIT TË GJUHËS SHQIPE	
Zbatimi i rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe	Literatura e rekomanduar
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i biologjisë s:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> njeh rregullat e drejtshkrimit të standardit të gjuhës shqipe; demostron zbatimin e rregullave të drejtshkrimit gjatë veprimtarive në institucionin arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> Literaturë dhe udhëzues metodikë për përdorimin e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

FUSHA: PËRMBAJTJA SHKENCORE E LËNDËS	
Kompetenca	Literatura e rekomanduar
Respektimi i rigorozitetit shkencor në mësimdhënien e lëndës së biologjisë	

Rezultatet e pritshme*Mësuesi i biologjisë:*

- demonstroi konceptim të saktë dhe të plotë për natyrën e njohurive shkencore përmes zotërimit të elementeve të një kërkimi shkencor;
- vlerëson zhvillimin historik të mendimit shkencor dhe aplikimin e shkencës në jetë;
- dallon konceptet dhe shkathhtësitë kryesore me të cilat ndërtohet lënda e biologjisë në klasat 1-9/10-12;
- përshkruan koherencën vertikale të koncepteve dhe shprehive biologjike;
- dallon ndërvarësinë e koncepteve biologjike nga njëri - tjetri dhe lidhjen me konceptet e lëndëve të tjera;
- mbledh informacion të saktë për nxënësit rreth ndikimit të biologjisë në jetën e përditshme të nxënësve dhe në vendimmarrjet personale dhe shoqërore të tyre;
- zgjidh me saktësi dhe me mënyra të ndryshme situata problemore të cilat përdorin konceptet dhe aftësitë e programeve të biologjisë në klasat 1-9/10-12;
- zotëron konceptet e përbashkëta të shkencave natyrore dhe zhvillon punë laboratoriale dhe veprimtari praktike në përputhje me masat e sigurisë;

- Tekste të lëndës për mësuesin dhe nxënësin, materiale të tjera burimore që mbulojnë përmbajtjen e lëndës.